

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/192196,Pawel-Was-Ocalaly-z-procesu-siedemnastu-Roman-Stanislaw-Czajka-19302006.html>
27.02.2026, 00:07

[Następny](#)

[Powrót](#)

Paweł Wąs: Ocalały z „procesu siedemnastu”. Roman Stanisław Czajka (1930-2006)

Należał do żołnierzy pochwyconych podczas obławy po słynnej akcji na Radomsko, gdy żołnierze Konspiracyjnego Wojska Polskiego zdołali opanować miejskie więzienie i uwolnić pięćdziesięciu zatrzymanych. Pomimo ran i tortur jako jeden z nielicznych uniknął śmierci z rąk komunistycznych oprawców.

09.09.2026

[Młodzież Podziemie niepodległościowe \(Żołnierze Wyklęci\)](#)

W akcie oskarżenia wobec siedemnastu żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego, sporządzonym 30 kwietnia 1946 r. przez wiceprokuratora sądu doraźnego Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego kpt. Tadeusza Garlickiego odnotowano:

„Podejrzany Czajka Stanisław został ze sprawy wyłączony, gdyż z uwagi na wiek (nieukończone 17 lat) postępowanie doraźne w stosunku do niego jest niedopuszczalne”.

Bez wątpienia decyzja ta uratowała życie piętnastolatka. W pokazowym procesie żołnierzy KWP, który odbył się 7 maja w sali kina „Wolność” w Radomsku, zapadło dwanaście wyroków śmierci.

Roman Czajka urodził się 9 września 1930 r. w Piotrkowie Trybunalskim jako syn Wacława i Michaliny z domu Ror. Po ukończeniu szkoły powszechnej podjął w 1945 r. naukę w piotrkowskim Liceum Pedagogicznym, z którego przeniósł się do III Państwowego Koedukacyjnego Gimnazjum i Liceum. Na terenie szkoły poznał kpr. Leopolda Wiaderka ps. „Korak”, który zaproponował mu jesienią 1945 r. wstąpienie w szeregi organizacji antykomunistycznej. Czajka zgodził się i po złożeniu przysięgi został członkiem Konspiracyjnego Wojska Polskiego, działającego wówczas na terenie Piotrkowa i powiatu piotrkowskiego pod nazwą „Walka z Bezprawiem”. Ze względu na wysoki wzrost (w wieku niecałych 16 lat miał ponad 180 cm wzrostu) przyjął nieco przekornie ps. „Krótki”.

Akcja na Radomsko

W kwietniu 1946 r. chłopiec został powiadomiony przez kolegę Benedykta Ratajskiego o mającym się odbyć zgrupowaniu oddziału. Wraz z innymi członkami organizacji udał się do folwarku Kazimierzów niedaleko Mierzyna, gdzie na koncentracji 8 kwietnia zgromadziło się ponad stu partyzantów. „Krótki” był tam prawdopodobnie najmłodszy.

Wszyscy otrzymali broń, podzielono ich również na plutony i drużyny. W dniu 11 kwietnia doszło do potyczki z grupą operacyjną złożoną z funkcjonariuszy komunistycznej bezpieki i Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, po której opuszczono miejsce postoju. Zgrupowanie przeniosło się w okolice Radomska, gdzie w nocy z 19 na 20 kwietnia doszło do spektakularnej akcji zbrojnej, w wyniku której opanowano więzienie miejskie, uwalniając ponad pięćdziesięciu zatrzymanych. W czasie akcji Czajka wchodził w skład plutonu dowodzonego przez sierż. Wiesława Janusiaka „Prawdźica”, ochraniającego przejście koło mostu w Radomsku, mając na wyposażeniu automat

PPSZ-a z magazynkiem nabojów.

W trakcie opuszczania miasta zarekwirowanym wojskowym samochodem ciężarowym oddział został ostrzelany przez komunistów w rejonie Gorzkowic, w wyniku czego „Krótki” otrzymał postrzał w lewe kolano. Po opatrzeniu rany przetransportowano go do wioski Chruścin pod Kamieńskiem, gdzie rankiem 20 kwietnia został aresztowany na skutek szeroko zakrojonych działań pacyfikacyjnych.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Młodzież, Żołnierze Wyklęci

Artykuł